

hold, som indgår i statsadvokatens efterforskning, jf. ovenfor under pkt. 3.

Samtidig anføres, at kommissionen bør undlade at fremkomme med retlige vurderinger af de undersøgte forhold, og at baggrunden herfor er, at udvalgets flertal ønsker at imødekomme »noget af den kritik, som har været fremført imod, at en undersøgelseskommission nedsættes nu samtidig med, at der kører en strafferetlig sag.«

Justitsministeriets bemærkninger til disse synspunkter fremgår af pkt. 4.5.3 nedenfor. Forinden omtales – under pkt. 4.5.2 – mere generelt de relevante bestemmelser i lov om undersøgelseskommissioner.

4.5.2. De relevante bestemmelser i lov om undersøgelseskommissioner.

Spørgsmålet om, hvilke opgaver en undersøgelseskommission kan få, er reguleret i § 2 i lov om undersøgelseskommissioner. Bestemmelsens stk. 2-4 har følgende ordlyd:

»Stk. 2. Undersøgelseskommissionen kan få til opgave at undersøge og redegøre for et faktisk begivenhedsforløb.

Stk. 3. Undersøgelseskommissionen kan endvidere få til opgave at komme med forslag til sådanne ændringer af love, administrative bestemmelser eller administrativ praksis, som undersøgelsen kan begrunde.

Stk. 4. Undersøgelseskommissionen kan i øvrigt få til opgave at foretage retlige vurderinger til belysning af, om der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar. En undersøgelseskommission kan dog ikke få til opgave at foretage retlige vurderinger til belysning af spørgsmålet om ministres ansvar.«

Som det fremgår af bestemmelsen i stk. 2, vil den vigtigste opgave for en undersøgelseskommission i almindelighed være at undersøge og klarlægge et bestemt hændelsesforløb (»faktumundersøgelse«).

Det er i forarbejderne til bestemmelsen forudsat, at kommissionen i en sådan undersøgelse ikke blot registrerer oplysninger vedrørende begivenhedsforløbet – og herunder noterer sig forskellige, eventuelt modstridende forklaringer – men også foretager en bevisvurdering af de fremkomne oplysninger, jf. Folketingstidende 1998-99, Tillæg A, side 252.

Det er imidlertid samtidig (a.st.) forudsat, at bevisvurderingen i en undersøgelseskommission

må foretages med den forsigtighed, der følger af, at beviserne ikke er tilvejebragt ved en kontradiktorisk proces under en almindelig retssag. Dette skal bl.a. ses i sammenhæng med, at der ikke i en undersøgelseskommission – som under en retssag ved domstolene – gennemføres en egentlig procedure, hvor parterne kan give udtryk for deres syn på den gennemførte bevisførelse og på de bevisspørgsmål, som undersøgelseskommissionen skal tage stilling til.

Heri ligger således en væsentlig principiel forskel mellem den måde, hvorpå henholdsvis en domstol og en undersøgelseskommission kan udtale sig om, hvilket hændelsesforløb der på baggrund af en given bevisførelse kan lægges til grund som godtgjort.

Efter bestemmelsen i stk. 4 kan en undersøgelseskommission herudover få til opgave at foretage retlige vurderinger til belysning af, om der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar (»ansvarsundersøgelse«).

Loven indeholder ikke nærmere regler om, hvornår en undersøgelseskommission alene bør anmodes om at foretage en faktumundersøgelse, og hvornår der tillige bør gennemføres en ansvarsundersøgelse. I forarbejderne anføres, at det er vanskeligt på forhånd at angive, hvilke kriterier der bør være afgørende herfor. Der peges dog mere generelt på, at der ikke er grund til at iværksætte en ansvarsundersøgelse, hvis det på forhånd må stå klart, at der ikke er noget reelt spørgsmål om ansvarspådragende fejl eller forsmættelser, eller hvis formålet overvejende er at undersøge og klarlægge et faktisk forløb med henblik på – som omtalt i bestemmelsen i § 4, stk. 3 – at identificere såkaldte systemfejl og komme med forslag til ændringer, således at sådanne fejl så vidt muligt undgås i fremtiden. Der henvises til Folketingstidende 1998-99, Tillæg A, side 253.

Det er omvendt antaget, at væsentlige hensyn til bl.a. de berørte enkeltpersoner efter omstændighederne kan tilsige, at der ikke kun gennemføres en faktumundersøgelse, men også en ansvarsundersøgelse. I betænkning 1315/1996 om undersøgelseskommissioner – der ligger til grund for den gældende lov – anføres således på side 61 f. bl.a. følgende:

»Formålet med at nedsætte en undersøgelseskommission til undersøgelse af et begivenhedsforløb, der omfatter embedsmænds forhold, vil